

СЕКЦІЯ 2. ІНСТИТУЦІЙНІ ПЕРЕДУМОВИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ТА ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

LACK OF TRUST AND ECONOMIC DEVELOPMENT 2013-2015 (CASE OF UKRAINE)

*Dluhopolskyi Oleksandr, Doctor of Economics Science, Professor.
Ternopil National Economic University.*

The modern ideology of reforms, made systematically both in industrial and in developing countries, is based on the achievements of the new political economy and institutional theory, widely using traditional unit of macro-and microeconomics, the theory of international trade, economic and mathematical modeling. Recently particular importance for reformation has been given to the institutional modernization that was not taken into account in the ideologies of the reformers. The main problem in the developing countries in the context of the formation of institutional environment, which would contribute to the development of the economy in the long run, is defective social capital, the study of which by the domestic science is insufficient.

In Ukraine during 1991-2013 social capital orientation could be interpreted as «immoral nepotism», which implied the standards of conduct, under which «one has to cooperate exclusively with the members of the core family and try to take advantage of all others, because if you do not take advantage of them first, then they will take advantage of you». The dominance of that principle of co-existence causes the inability of individuals to commonly solve public affairs and communication gap between any abstract principles (ideologies), and behavior in everyday situations (like in Italy, Spain and other Mediterranean countries).

Our hypotheses regarding practical ethos functioning of «immoral nepotism» in Ukraine are focused on: 1) if a public servant is a carrier of an «immoral nepotism» ethos, they are likely to take bribes (examples in the spheres of educational services, health care, resolving of bureaucratic problems etc.); 2) in a society with «immoral nepotism» standards weak civil society encourages the regime that maintains an order with a «strong hand» (case of V. Yanukovych regime).

We emphasize that the impact of institutions on the dynamics of economic development is twofold, both positive and negative. Everything depends on the initial institutional conditions, which determine the success of reforms, since even irrelevant historical events cannot be ignored in the long run as they often serve as the fundamental principle of a phenomenon. These historical events are kind of institutional constraints that due to the inertia of technological, institutional and political structures of the economy may lead the economic system to the collapse of exchanges. If as a result of random historical events the initial set of institutions

happens to be relatively ineffective, the economic system will reflect those ineffective conditions unless new situation arises (purposeful influence through «modernization from above» or «modernization from below»). In Ukraine, excessive centralization of the political system and fixed «vertical power structure» during V.Yanukovich regime narrowed the space for social initiatives, reduced the possibilities of social capital for improving living standards and for stimulation of economic growth. In our country the problem of «shortage of elites' social capital», when public administration top officials use the available social capital solely for their personal interests or are guided by the principle of «immoral nepotism» in communication with the society, is one of the most acute. «Modernization from below» is blocked by the absence of public trust in government and lack of confidence in the ability to bring positive results by means of individual or collective efforts to protect the violated rights. Therefore to create enabling institutional expectations in the countries with «weak» institutions, reformers' critical priority should be to increase the middle class who is interested in improving institutions, and at the same time to weaken incentives for behavior that deviates from the desired one («the free rider problem», corruption and «dissertation trap», etc.).

Today new government strategy is implemented in:

- changes in Tax Code and system of government procurements (Law «On Amendments to the Tax Code of Ukraine and some legislative acts of Ukraine on tax reform», Decree «On the Strategy for Sustainable Development «Ukraine – 2020»);
- enacted a new Laws «On Higher Education» and «On sciences and research-and-development activities» (important because the state has to control the quality of educational services, quality of graduates and scientific research). Provisions for many reforms that will bring Ukrainian universities into compliance with the Bologna Agreement, will recognize foreign degrees, decentralize administration and simplify the bureaucracy, allow more control to universities and expand student self-governance, and will promote transparency;
- reforms in judicial and law enforcement system to amending legislation to restore confidence of society with implementing in the future new constitution of Ukraine;
- permanent anti-corruption monitoring system with approving the President legislative draft about creation of unique institution to resist corruption – the National Anticorruption Bureau. Anticorruption Bureau shall be empowered to provide pre-trial and open investigation to resist corruption. The Anticorruption Bureau membership shall be approved by the specific committee as well as president. The Verkhovna Rada of Ukraine shall be also responsible for controlling the Bureau activity as well as obtaining complete report of the body activity during the hearings and making propositions.

ДЕФЛЯЦИОННО-СПЕКУЛЯТИВНИЙ АНТАГОНІЗМ МОНЕТАРНОГО І ФІСКАЛЬНОГО КУРСОВ НА ЗАПАДЕ

*А.И. Бутук, к.э.н., доцент
Одесский национальный политехнический университет*

Прежде всего следует отметить, что дискреционная монетарная политика (ДМП), как и дискреционная фискальная политика (ДФП), проводившиеся практически всеми странами, особенно, начиная с 2008 г., когда кризис перепроизводства из США докатился почти до всех государств и (пусть в существенно различной мере) затронул фактически всех, были обоснованно (с позиций неокейнсианских канонов) однонаправленными на стимулирование, т.е. ориентированными на преодоление спада посредством поощрения совокупного спроса и предпринимательской активности [1-3], разумеется, в рамках имевшихся неодинаковых возможностей отдельных стран. Иначе говоря, во-первых, в русле мягкой ДМП (политики «дешевых» денег) Центральные банки (ЦБ) «накачивали» свои экономики ликвидностью путем снижения своей учетной ставки (ставки рефинансирования коммерческих банков (КБ)), уменьшения нормы обязательных резервов КБ и скупки государственных долговых бумаг (количественного смягчения), а, во-вторых, в ракурсе поощрительной ДФП парламенты и правительства сокращали налоги, стремясь увеличить налогонеоблагаемые доходы (покупательную способность) и наращивали госрасходы, заполняя возникшие рецессионные прорехи совокупного спроса населения и бизнеса. Вместе с тем, в силу конкурентных преимуществ ряда государств Юго-Востока Земли (в особенности, Китая, Индии и Бразилии с их сравнительно низкими удельными расходами на дисциплинированную, легко обучаемую, трудолюбивую и дешевую рабочую силу) дополнительно хлынувшие денежные потоки в значительной своей части устремились со всего мира именно туда, поскольку производимая указанными странами продукция оказывалась более приемлемой для покупателей по цене, в том числе ЕС, США и Японии, уступивших свой титул «фабрики мира» Юго-Востоку планеты.

Что касается той массы добавочных ликвидных средств, которая осталась на Западе, то она направилась в подавляющей своей доле не на кредитование реального сектора, ибо местные производители, посредники и покупатели, напуганные возможными последствиями своей чрезмерной накопившейся ранее задолженности (в условиях вялой конъюнктуры и высокой безработицы), боялись брать новые займы; а западные КБ опасались их им предоставлять из-за весьма высокой потенциальной вероятности неплатежеспособности

подобных ссудополучателей. Поэтому КБ, получив громадные и дешёвые денежные ресурсы (в рамках мягкой ДМП), либо кредитовали преимущественно фондовых спекулянтов, либо приобретали в основном государственные ценные бумаги, масса которых резко возрасла ввиду беспрецедентного (в мирное время) наращивания госдолга, обусловленного априорно дефицитным характером стимулирующей ДФП. Это вызвало неизбежное «надувание пузыря» фиктивного капитала и скачок спекулятивной мотивации бизнеса, ещё более ограничивавшей возможности развития производственной сферы в западных странах, тем более, что последним не удавалось твердо нейтрализовать дефляцию (как в Японии) или в достаточной степени ускорить (обычно оживляющую рыночную конъюнктуру) умеренную инфляцию спроса, которая упала до сдерживающего уровня, устойчиво оказавшись ниже 2 % прироста цен в годовом измерении в США и ЕС.

При этом катастрофический скачок госдолгов, которые во многих странах Запада либо вплотную приблизились к размеру их годового ВВП (например, в Германии и Франции), либо превысили последние, в том числе в США, Японии и ряде государств Южной Европы, заставили отказаться их элиту от продолжения поощрительной ДФП и перейти к рестриктивному (сдерживающему) ее курсу на фоне фактического сохранения стагнации, иногда сменяющейся очень слабым и неустойчивым оживлением. Понятно, что реализация в обозначенной макроэкономической обстановке сдерживающей ДФП вопиюще антагонизирует с постулатами неокейнсианства. Чтобы не загнать такой рестриктивной ДФП национальные хозяйства в новую волну спада, ЦБ практически всех государств Запада усилили задействование инструментов политики «дешевых» денег: ФРС США осуществила три раунда многотриллионного количественного смягчения (закончив последний из них осенью 2014 г.) и снизила учетную ставку до 0,25 %; Банк Японии продолжает скупку государственных долговых обязательств в небывало огромных масштабах и давно опустил ставку рефинансирования до 0,1 %; ЕЦБ реализовал несколько программ приобретения суверенных долговых бумаг (особенно, так называемых периферийных стран ЕС), объявив начало с марта 2015 г. еще одной из них, рассчитанной до сентября 2016 г. и предусматривающей выделение на нее 1,14 трлн евро, и осенью 2014 г. понизил учетную ставку до 0,05 %. Всё указанное сделало ставку депонирования КБ в ЦБ отрицательной, а кредит КБ для их заемщиков крайне дешевым. Однако, серьезного и заметного улучшения макроэкономической ситуации там все равно не наблюдается, фиксируя тупик использования кейнсианских методов

стимулювання в умовах нинішньої моделі глобалізації з імманентними їй спекулятивно-олигархічними рисами.

Література

1. Римар О.Г. Фіскальна ефективність податкової системи в контексті антикризового регулювання / О.Г. Римар // Актуальні проблеми економіки. – 2011. – № 4. – С. 224-227.
2. Топій І.І. Механізм оцінювання рівня успішності антикризових дій / І.І. Топій // Економіка і держава. – 2011. – № 2. – С. 88-91.
3. Уманців Ю. Фінансово-економічна криза як новітній виклик конкурентній політиці / Ю. Уманців // Банківська справа. – 2011. – № 2. – С. 72-82.

СТАНОВЛЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ ЛЮДИНИ В СИСТЕМІ ЕВОЛЮЦІЙНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

*Н.І. Волкова, к.е.н., доцент
Одеський національний політехнічний університет*

Одним із сучасних напрямків наукових досліджень є еволюційний підхід, який заснований на ідеях нелінійності та самоорганізації складних економічних систем. Еволюційний підхід привертає увагу багатьох економістів. Для його реалізації потрібна не констатація еволюціонізму як такого, а вміння його застосовувати у якості загальнонаукового методу. В такому випадку здійснюється еволюційне пояснення не тільки окремих явищ, але й розробка основ фундаментальної теорії економіки. Еволюційна економічна теорія розширює традиційну проблематику та категоріальний апарат на основі синтезу різних підходів до аналізу розвитку соціально-економічних систем. Еволюція економічної практики може бути зрозумілою на основі підходу, коли одночасно досліджується минуле, теперішнє та майбутнє.

Економічна теорія еволюціонує у напрямі поглиблення та розширення фундаментальних проблем цивілізаційного розвитку суспільства. При цьому головним об'єктом аналізу залишається людина і, одночасно, вона є суб'єктом будь-якої соціально-економічної системи. Незалежно від усіх трактувань предмету економічної теорії, людина займає центральне місце як вихідний пункт, міра та самоціль усіх процесів, що відбуваються в суспільстві.

В аспекті зазначеного, проблемою людини займалися представники всіх напрямків економічної теорії, а із сучасних вчених слід відзначити роботи Д.П. Богині, Ю.К. Балашова, О.А. Грішної, А.С. Гальчинського, В.М. Геєця, М.І. Долишного, Я.М. Дуткевича, Є.І. Крихітіна, В.І. Куценко, В.Д. Лугового, В.Д. Лагутіна, С.В. Мочерного та ін.

Метою роботи є висвітлення концептуальних положень ролі людини в еволюційній економічній теорії.

Розвиток економіки характеризується двома глобальними тенденціями – «індивідуалізацією» і «соціалізацією». Перша переважала до промислового перевороту другої половини XVIII ст., друга – в індустріальному, а її вища форма соціалізації – в період глобалізації виробництва. Сучасна економічна теорія переосмислює суцільно економічну логіку у розумінні людини. При цьому, на наш погляд, мова не повинна йти про те, щоб чисто механічно додати економічній матерії соціальні, національні, моральні, інформаційні і, навіть, релігійні аспекти. Головне – зрозуміти їх внутрішню приналежність природі людини та, що особливо важливо, на наш погляд, їх не відокремленість від економічної складової людської життєдіяльності.

У складному переплетенні біологічних, соціальних, матеріальних і духовних сторін життя людини економічна теорія аналізує вирішальну, на наш погляд, частину життєдіяльності людини, а саме сферу виробництва і розподілу життєвих благ в умовах граничних економічних ресурсів, без якої неможливі всі інші форми реалізації особистих та суспільних інтересів людини. Економічна теорія при дослідженні людського суспільства виходить перш за все з того, що людина є одночасно і виробником і споживачем економічних благ.

Концепція «людини» в економічній теорії становилась по мірі появи різноманітних в залежності від історичних епох наукових напрямків. Вона базується на динамічному розвитку самої людини. Суспільні системи, як історичні системи, розвиваються і змінюються тому, що змінюються самі люди, які в них діють. На відміну від попередніх концепцій (механістичної та органічної), які вважали економіку як статичну, як незмінну, економічна теорія розглядає економічну систему в її динаміці. Людина існує не тільки у певному часі і просторі, але й в історії, і на її поведінку сильно впливає динаміка суспільного життя, в тому числі економічної діяльності.

В дослідженні економічної концепції людини в економічній теорії покладені в основу два напрямки: суто економічний підхід – «людина економічна» та соціально-економічний – «людина творча».

Концепція «людина економічна» базується на тому, що у людини є єдиний стимул поведінки – досягнення повної особистої вигоди. Інші фактори – політика, культура, релігія тощо – не враховуються. Це загальна уява про модель «людини економічної». На нашу думку, економічний підхід є всебічний, він застосовується до всякої людської поведінки. Уява про широке застосування економічного підходу знаходять підтримку в сучасній науковій

літературі. Можемо стверджувати, що економічний підхід дає продуктивну схему для розуміння всієї людської поведінки в цілому.

Для концепції «людина творча» характерна значна інформованість людини про світ, в якому вона існує. З'являється більш високий рівень загальної освіти, підвищений культурний рівень, багатогранність і динамізм потреб, головною із яких стає потреба в свободі самовираження, свобода духовного визначення, вільного вибору типу культури і суспільно-політичних поглядів.

В цілому можна констатувати наступне.

1. Економічна думка людства відмічає, що історичний розвиток суспільства приводить до переоцінки поглядів людства на проблеми, яке воно вирішує.

2. Ця еволюція проходить від сфери аналізу виробництва, розподілу, а більш всього обміну матеріальними благами в суспільстві, де капітал, земля і праця є основними факторами, до сфери, де головними проблемами стає переборення відчуження людини (так як його креативні здібності віднині не менш, а можливо, і більш значущий фактор, ніж гроші).

3. Відбувається нова якість економічного росту: від ручної технології праці до автоматизації, роботизації, а відповідно і від людини «економічної» до «всебічно розвинутої особистості».

4. Змінюється відношення до природи і відсталого «периферії» людського суспільства, де нині проживає $\frac{3}{4}$ його членів, що погрожує цивілізаційною катастрофою.

5. Використовується аналіз ролі «ефемерних», але все більш значущих «трансакційних витрат», які напряду вказують на залежність економічної ефективності від соціально-інституціонального устрою суспільства. Все це свідчить про пошук нової парадигми економічної теорії.

Україна як суверенна держава ще дуже молода і перебуває зараз на етапі формування своєї соціально-економічної політики, вибору моделі, стратегії і тактики розвитку, а також пошуку методів і способів їхньої реалізації. Людина як основний суб'єкт і об'єкт економічних процесів в більшій мірі ще залежить від економічного раціоналізму. Для перетворення її у соціально розвинуту людину, на наш погляд, необхідно при проведенні будь-яких перетворень дотримуватися таких принципів:

1. Системність перетворень – всебічний аналіз можливих змін на стадії «проекування» реформ та їх ув'язка між собою.

2. Обрахування особливостей України – природно-кліматичних, геополітичних, рівень конкурентоспроможності, науково-технічний потенціал.

Не останнім у цьому комплексі, а, навпаки, на ведучих позиціях, повинен виступати людський фактор, традиції і менталітет населення.

3. Врахування загальносвітових тенденцій розвитку, особливо у напрямках освіти, медицини, довкілля, міграції людини.

4. Проробка сукупних альтернативних варіантів перетворень, внутрішніх і зовнішніх можливостей і наслідків їх реалізації з урахуванням місця і ролі людини в них.

5. Оцінка перетворень, що проводяться, за критеріями розвитку в напрямку соціально-економічного розвитку суспільства у широкому наборі, що характеризують його компоненти, головним з яких повинна стояти людина.

6. Відповідальність за проведені реформи і, перш за все, з позиції стану і розвитку людини.

Знання принципів і закономірностей перетворюючих процесів – основа будь-якої реформи економіки, в центрі якої стоїть «Людина».

RECIPROCITY OF ECONOMIC SECURITY ENSURING AND INNOVATIVE DEVELOPMENT IN ENTERPRISE'S MANAGEMENT

*L.O. Voloshchuk, Ph.D. in Economics, Assoc.Prof.
Odessa National Polytechnical University*

This last decade, the most relevant questions from among the real economy sector issues on economics and business management are these of an enterprise's innovative development management and the enterprise's economic security ensuring processes management. However, so far these two areas are usually studied as separate issues. Still the modern enterprises' activity reality under various external threats (market ones, political, environmental, etc.) with the need for continuous innovations-based development, aimed at maintaining the competitive positions, does require a comprehensive study of these phenomena' (economic security and innovative development) relationship and mutual influence. Thus, the essence of enterprise's economic security in the broadest sense refers to its economic system state, which can be characterized by the balance and resistance to any threat, its ability to provide a stable and efficient development as well as its own economic interests' achievement [1]. It should be noted, that with regard to the «economic security» meaning definition even at the present stage of «Security studies» development there exist different approaches and views.

In recent years' publications while giving the economic security definition, experts do combine two previously common concepts: this one of economic security as a form of enterprise development and the concept of economic security as a

«shield» addressing respective threats. In such a way it is regarded as a static phenomenon, some actions result, a «safe» enterprise state characterized with or providing the protection against possible threats, and as a dynamic phenomenon, i.e., a process, as action designed to achieve and maintain «safe» enterprise's condition.

The economic security therefore, provides enterprise's security and its economic interests and development potential protection from both external and internal threats, consequently, ensuring its ability to recover and grow constantly under intensive dynamic changes in the market environment. Thus, economic security should be considered as a crucial condition of enterprise's sustainability and development.

The area of economic security factors is divided by experts into two key fields: internal factors (resources, technical, technological, organizational, social, managerial, financial, economic), and external factors (political, legal, financial & economic at national and regional levels, demographic, socio-cultural, industrial branch-related, environmental). Various existing approaches to the definition and classification of factors, risks and threats to economic security do lead to variations in approaches to economic security structuring as a multicomponent complex phenomenon.

However, still close to unanimity is the viewpoint emphasizing that a key component of economic security is just financial one, as it represents the purpose and summarizes the results of economic activity concurrently affecting the formation of all other economic security components, but at the same time also depends on these other components. The explanation is such that the financial security level at any enterprise determines its ability to provide other components of its economic security. And conversely, changes in any area of enterprise's activity and security are ultimately reflected with its financial position and financial security.

It should be noted that until now the experts do treat the concept of «enterprise's financial security» in different ways, often equating this one with the term «economic security financial component» or combining into a common concept of «enterprise's financial and economic security».

We can evolve two key views on the nature of financial or economic & financial security:

- 1) considering the result (static concept) where the financial security is seen as a given condition (position) of the enterprise or its condition level;
- 2) considering the process (dynamic concept) where the financial security is seen as an activity aimed at achieving a definite condition.

Such existing or desired condition of the enterprise's financial security is usually identified with series of indicators (qualitative or quantitative) of its financial

position and financial performance. So, the common point of different approaches to defining the financial security essence refers to its representation as the enterprise's ability to counteract the negative effects of external and internal environment, and, consequently, to ensure financial stability and efficiency for maintaining the enterprise's further development [2].

Apparently, the enterprise's financial security rather than any other components is associated with the key financial indicators and relevant quality characteristics of its condition, activity and development, namely: financial stability and independence, liquidity and solvency, financial profitability, market value.

Turning round to investigation into the enterprise's innovative development essence, the generalization of existing approaches allows to form a definition taking into account both process and result standpoints:

1) the enterprise's innovative development represents a development process through innovative potential forming and use, aimed at qualitative changes of the enterprise condition;

2) the enterprise's innovative development represents positive qualitative changes of the enterprise condition due to the innovative activity properly as well as to the development and effective use of innovative potential [3].

Evidently, the enterprise's innovative development is based onto its innovative potential, its development and use in innovation running.

Departing from the balance sheet principles, the following three key components of the enterprise's innovation development can be evolved: financial, material and intellectual, related in a cyclic interlinking. The same components are projected onto the enterprise's innovative capacity or innovative development potential.

In such a context, the financial security represents a prerequisite, and its level embodies a reflection of the enterprise's innovative development financial potential. Accordingly, the intellectual component of innovation development is mirrored in the intellectual security level (this phenomenon requires further specific studies) and the economic security does combine all three components.

The relationship between the enterprises economic security and innovative development has a dual nature while both phenomena serve in enterprise's goals and those goals' achievement tools. Economic security, on the one hand, is a prerequisite given some reflection of development potential, thus its ensuring processes are aimed at maintaining the development processes. On the other hand, the enterprises development should focus, in particular, the formation and functioning of its economic security ensuring systems. Under the current economic conditions on the background of the latest threats and risks due, among other factors, to some

manifestations of scientific and technological progress, preserving the economic security requires a high degree of innovations input into the enterprise's development. However, the innovative development processes, amending the entity's internal environment, and cause the environment's adequate response, do involve additional risks, disequilibrium of economic security condition. Therefore, the enterprise's innovative development can include not only a means of ensuring its economic security, but also an internal threat to stable condition. So, the enterprises business management methodology should expediently separate the enterprise's innovative development economic security as an individual research subject and management object, which combines a prerequisite (potential) of innovative development with that process results.

References

1. Filippova S.V. Analytic inventory of economical subjects' economic security system: monograph / S.V. Filippova, S.A. Nizyaeva – Donetsk: «Knowledge» (Donetsk branch), 2012. – 179 p.
2. Voloschuk L.O. Essence of the industrial enterprise's financial safety. / Voloschuk L.O. , Chechina, A.O. / col.vol. VII all-Ukrainian scientific and practical Internet-conference «Accountancy – and analytical support of the Ukrainian economy innovative transformation» – Odessa: ONPU, 21-25 May. 2013. Internet source: http://economics.opu.ua/conf/conf7_2013.html
3. Voloshchuk L.A. Innovative Development of Industrial Enterprise: Substance and Problems of Analytical Support under Conditions of indicative Management / Voloshchuk L.A.// BUSINESS INFORM. – 2014. – No.11. – P.75-79.

ТЕНДЕНЦІЇ В ГАЛУЗІ РОЗВИТКУ ТРАНСПОРТНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

*В.Г. Кухарчик, к.е.н., доцент, старший науковий співробітник
О.Г. Кухарчик, аспірант*

Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАНУ

Питання функціонування транспортної системи України аналізуються у працях таких науковців як: Кулаев Ю.Ф., Котлубай М.І., Котлубай О.М., Морозова І.В., М.Т. Примачов, Е.М. Сыч, Ю.М. Цветов, В.Г. Чекаловец та інших але потребують постійного аналізу та досліджень. Стратегія розвитку транспортного комплексу Євросоюзу передбачає: виключити використання в містах машин з бензиновим двигуном; довести до 40% частину низьковуглецевого палива в авіації; знизити до 40% вихлопи парникових газів на морському транспорті; перевести половину автомобільних і пасажирських перевезень на залізничний і водний транспорт. Ця програма на 60% зменшить

викиди вуглецю в атмосферу. На реалізацію програми направлено 1,5 трлн. Євро. Досвід країн Східної Європи – нових членів ЄС, є основною базою утворення сприятливих умов інтеграції транспортного комплексу України в транспортну мережу Євросоюзу. Сучасна транспортна політика Євросоюзу полягає у створенні єдиного транспортного простору, з метою побудови ефективної, конкурентоспроможної транспортної системи. В програмі ЄС до 2050 року розвиток морського та авіаційного транспорту розглядається як найбільш пріоритетний напрям, для якого, між тим, все більше уваги передбачається приділяти ефективності управління потоками з метою забезпечення конкурентоспроможності та скороченню шкідливих викидів. Така увага ЄС відносно цих секторів пов'язана зі збереженням ролі ЄС, як всесвітнього центру авіаційних та морських перевезень. Будуть прийняті заходи по розширенню аеропортів для забезпечення зростаючого попиту на перевезення між ЄС і третіми країнами. Програмою передбачено, що залізничний транспорт повинен прийняти на себе перевезення на відстані середньої дальності. Промислова авіація повинна перейти на низьковуглеродне паливо. Основні зміни щодо морського транспорту пов'язані з посиленням безпеки людини на морі та скороченням шкідливого впливу на довкілля. Ціллю розвитку сучасної світової транспортної системи є її здатність сприяти торгівлі у динамічній світовій економіці, функціонування як єдиного цілого і розробка політики під поняття «транспортного планування». Основним напрямком розвитку транспорту країн ЄС є транс'європейська транспортна мережа. У рамках більш широкої стратегії, сформовані два важливі керівні принципи, що стосуються морського транспорту:

- максимальне використання можливостей морського транспорту, який має найнижчі витрати на одиницю продукції, найнижчі екологічні витрати в силу необмеженої потужності, і

- заохочення мультимодального транспорту для внутрішніх перевезень, що значно сприяє плануванню мультимодальних транспортних розв'язок у портах або поблизу них. З цього випливає, що порти можуть бути одним з ключових вирішальних чинників для успішності стратегії транс-європейських транспортних мереж.

Порти Європи є життєво важливими транспортними вузлами, що зв'язують транспортні коридори з усім світом, включаючи українські транспортні мережі. Але порти не тільки відмінно підходять для переміщення товарів по всьому світу, вони також створюють робочі місця; 1,5 млн. працівників, зайнято в європейських портах, така ж кількість побічно зайнято в 22 морських країнах-членах ЄС. Проте, сектор стикається з серйозними

проблемами в плані насичення, зростання трафіку та інвестицій. ЄС потребує добре організованих і ефективно працюючих портів у всіх морських регіонах. Внутрішнє повідомлення ЄС може постраждати від перезавантаження і привело до збільшення витрат для вантажовідправників, перевізників і споживачів через відсутність високої якості інфраструктури або низького рівня портових послуг. Саме у цьому напрямку можуть бути використані можливості української портової системи, оскільки національне портове господарство потерпає від незавантаження та катастрофічної нестачі необхідних вантажопотоків через свої потужності.

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ

*Г.А. Смоквіна, к.е.н., доцент,
М.О. Полозов,*

Одеський національний політехнічний університет

Руйнуючі наслідки глобальної фінансової кризи, які відчувають підприємства в Україні, багато у чому пояснюються відсутністю або недосконалістю систем їх економічної безпеки, що не змогли забезпечити відповідний захист корпоративних ресурсів суб'єктів господарювання від негативного впливу зовнішніх та внутрішніх загроз.

Не останнє місце в організації ефективної комплексної системи економічної безпеки займає інформаційна підсистема, метою якої є формування достатньої сукупності матеріалів та відомостей щодо середовища функціонування підприємства та їх якісна аналітична обробка, захист від пошкодження, викрадення, деформації, втрати з метою отримання достовірних даних, необхідних для прийняття ефективних управлінських рішень.

Згідно Закону України «Про інформацію», інформація – це будь-які відомості та/або дані, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді.

Захист інформації – сукупність правових, адміністративних, організаційних, технічних та інших заходів, що забезпечують збереження, цілісність інформації та належний порядок доступу до неї [3].

Інформаційна безпека – це такий стан захищеності життєво важливих інтересів особи, суспільства і держави, при якому зводиться до мінімуму заподіяння шкоди через неповноту, несвоєчасність і недостовірність інформації, через негативний інформаційний вплив, негативні наслідки

функціонування інформаційних технологій, а також через несанкціоноване поширення інформації [4].

Таким чином, інформаційна безпека підприємства може бути визначена як такий стан його інформаційно-аналітичного забезпечення, що здатний мінімізувати вплив зовнішніх та внутрішніх загроз на результати діяльності підприємства, нівелювати ризик втрати господарської стабільності та створити умови для їх сталого розвитку [5].

Загалом, інформаційно-аналітичне забезпечення безпеки підприємства – це вид інформаційно-аналітичного забезпечення підприємницької діяльності шляхом добування, обробки і надання керівництву необхідної інформації.

Головною метою інформаційно-аналітичного забезпечення безпеки підприємства є своєчасне викриття на ранній стадії заходів безпосередньої підготовки певних сил для нанесення економічних збитків підприємству та забезпечення відповідних їм дій, а також добування необхідної інформації для планування, підготовки і проведення заходів з метою недопущення можливих дій [1].

Інформаційно-аналітична робота на підприємстві виконується з метою виявлення недобросовісної конкуренції, шахрайства, обману у сфері бізнесу, для виключення потрапляння власної організації у ситуації некерованого ризику [2].

На стан інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності підприємств, можуть впливати наступні чинники: дезінформація; знищення інформації; перекручення інформації; підміна інформації; підробка інформації; блокування інформації копіювання інформації; несанкціонований витік інформації; несанкціонований доступ до інформації; порушення встановленого порядку маршрутизації інформації; викрадення інформації; модифікація інформації; невірне трактування інформації; недостовірність інформації; недостатність інформації [4].

Джерелами для збору і аналізу інформації, що необхідна для забезпечення інформаційної безпеки підприємства, можуть бути:

- різні офіційні джерела (офіційні видання, звіти та документи державних чи інших органів і організацій), що містять відкриту офіційну інформацію;
- неофіційні джерела, що містять більш-менш достовірну усну чи іншу нетаємну інформацію, що одержується з неформальних контактів із носіями даної інформації;
- конфіденційна інформація, що отримується співробітниками шляхом несанкціонованого доступу до цієї інформації;
- внутрішня інформація, що стосується всіх аспектів діяльності [4].

З метою комплексного забезпечення належного рівня економічної безпеки підприємства в умовах подолання наслідків глобальної фінансово-

економічної кризи, необхідно гарантувати повне, вчасне та достовірне інформаційно-аналітичне забезпечення. Таким чином, задачі аналітика у процесі обробки розрізнених даних та перетворення їх на достовірну інформацію зводяться до:

- 1) оцінки інформації (визначення міри її вірогідності);
- 2) обробки інформації («очищення» інформації від «шуму» (неупорядкованих, незрозумілих або зайвих відомостей [1]);
- 3) створення на основі наявної інформації прогнозу розвитку ситуації (на яку дана інформація має або матиме вплив).

Належним чином проаналізована інформація та отриманий аналітиком прогноз направляються до адресата (одразу до керівника або спочатку до начальника служби економічної безпеки, а уже потім до керівника), який:

- 1) дає оцінку проекту розвитку ситуації;
- 2) здійснює пошук альтернатив;
- 3) приймає остаточне рішення щодо напрямку використання інформації у процесі діяльності підприємства та вчинення або не вчинення ним, з її врахуванням певних дій.

Як бачимо, інформаційна безпека в системі управління підприємством грає дуже важливу роль. Належне виконання аналітиками зазначених функцій, зважене прийняття керівництвом підприємства управлінських рішень на основі ефективно функціонуючої системи інформаційної безпеки, дозволить забезпечити належний рівень економічної безпеки.

Література

1. Чергенець Е.В. Інформаційно-аналітичне забезпечення безпеки підприємництва (збір та пошук інформації) / Е.В.Чергенець, А.В.Зайцев, Є.В.Позднишев // Навчальний посібник. Книга 2 / Під заг. ред. Є.В.Позднишева. – К., Видавець Позднишев, 2007. – 74 с. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <<http://www.is.svitionline.com/leon2003/book8.html>>
2. Информационно-аналитическое обеспечение безопасности негосударственных субъектов экономики: информационно-аналитическая работа в // Информационно-аналитическое обеспечение информации : [Електронний ресурс] – Режим доступу <http://sir35.ru/safety/inob_4.htm>
3. Про інформацію від 02.10.1992 р. № 2657-ХІІ: Закон України : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>>
4. Захаров О.І. Інформація в управлінні системою економічної безпеки підприємства / О.І. Захаров // Вчені записки Університету «Крок». – 2009. – №19. – С.177-186.
5. Копелев І.Ю. Інформаційні загрози: суть і проблеми / І.Ю.Копелев, М.О. Живко // Системи обробки інформації. – 2010. – Вип.3.

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА В АСПЕКТІ ПРОБЛЕМ ІННОВАЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ НА МАКРО- ТА МІКРОРІВНЯХ

*О.І. Носовець, студент
Л.О. Волощук, к.е.н., доцент
Одеський національний політехнічний університет*

Епоха процвітання індустрії знань зумовлює включення в підприємницьку діяльність на основі передових технологій все нових і нових учасників, що пояснюється прагненням в довгостроковій перспективі постійного досягнення першочергової мети будь-якого виду господарської діяльності – отримання прибутку – та продовження життєвого циклу підприємства шляхом застосування нових способів вдосконалення всіх аспектів виробництва товарів, робіт, послуг, що в свою чергу зумовлює наростаючі темпи науково-технічного прогресу, роблячи бізнес та науку взаємозалежними.

На сьогоднішній день відхід від дотримання вивіреної лінії здійснення підприємницької діяльності є не просто примхою молодих керівників та пошуком нових механізмів отримання позитивного сальдо, а вимогою і часу, і ринку. Виходячи з цього зростає роль прийняття та виконання управлінських рішень, спрямованих на зниження вірогідності негативного результату, що може проявлятися не тільки в не окупності витрат, а й погіршенні діяльності організації, суспільному ефекті тощо, від реалізації нових невиконаних проектів.

Одна з особливостей інвестицій в інновації полягає в тривалому періоді досягнення «точки беззбитковості», оскільки, по-перше, тривалий сам інноваційний цикл (особливо якщо початковою стадією є фундаментальні розробки) і, по-друге, пошук нових, "проривних" рішень здійснюється і фінансується за кількома напрямками одночасно (а до реального результату приведуть далеко не всі) [3]. Це породжує ряд проблем, що ускладнює реалізацію проектів з економічної точки зору.

Велике теоретико-методичне та практичне значення має вивчення видів та суті факторів перешкоджання впровадження нових технологій з метою визначення шляхів протидії їм. За статистичним збірником «Індикатори інноваційної діяльності» фактори, що стають перешкодою на шляху реалізації технологічних інновацій, можна класифікувати наступним чином:

- економічні чинники:
 - 1) недолік власний грошових коштів;
 - 2) недолік фінансової підтримки з боку держави;

- 3) низький попит на нові товари, роботи, послуги; висока вартість нововведень;
- 4) високий економічний ризик;
 - внутрішні чинники:
 - 1) низький інноваційний потенціал організації;
 - 2) недолік кваліфікованого персоналу;
 - 3) брак інформації про нові технології;
 - 4) брак інформації про ринки збуту;
 - 5) нерозвиненість коопераційних зв'язків;
 - інші фактори:
 - 1) недостатність законодавчих та нормативно-правових документів,
 - 2) регулюючих і стимулюючих інноваційну діяльність;
 - 3) нерозвиненість інноваційної інфраструктури (посередницькі, інформаційні, юридичні, банківські, інші послуги);
 - 4) невизначеність економічної вигоди від використання інтелектуальної власності [2].

Посилена інформатизація суспільства, що забезпечує розповсюдження технологій горизонтально та вертикально в усіх сферах економіки та людського життя, змушує посилювати економічну безпеку суб'єктів господарювання в умовах підвищення інноваційної активності, що виправдано стає запорукою завоювання та втримання нових ринків, вмілого конкурування, стійкого подолання коливань кон'юнктури ринку в зовнішньому середовищі організації та вмілого використання інноваційних переваг при ефективному управлінні, великою складовою якого часто виявляється людський фактор, у внутрішньому. У зв'язку з цим обґрунтована побутова системи економічної безпеки на рівні держави, що безпосередньо впливає на підприємництво на її території, та на рівні окремих суб'єктів господарювання.

У загальному вигляді розробка системи показників стану будь-якої економічної безпеки та їх кількісної оцінки (порогові значення, інші екстремальні значення залежно від поставленого завдання моніторингу та контролю) проводиться за наступною схемою:

- оцінка обстановки і виявлення загроз (в найзагальнішому вигляді – зовнішніх і внутрішніх) за такими основними напрямками: безпека відтворювальних процесів; фінансова безпека; соціально-політична безпека;
- визначення ступеня актуальності та пріоритетності виявлених загроз, побудова їх ієрархії з точки зору національної економічної безпеки;
- створення системи показників, що описують загрози;

- визначення екстремальних кількісних значень показників, прийнятих (п. 3) до моніторингу;
- визначення кола джерел інформації про фактичні значення показників з метою: їх моніторингу та контролю, а також подальшого прийняття рішень щодо коригування політики федеральних і регіональних властей. Визначення способів отримання інформації з джерел;
- зіставлення фактичних значень з граничними (екстремальними) [3].

Досвід розвинених економік показує, що основою інноваційного процесу є, по-перше, наукові дослідження в корпораціях і, по-друге, венчурні підприємства. Однак і те й інше є певні інвестиції. Таким чином, на макрорівні економічна безпека інноваційних процесів тісно корелює з безпекою інвестицій та інвестиційних процесів. Отже, індикатори інноваційної безпеки пов'язуються не тільки з ефективністю інноваційної діяльності, а й з безпекою інвестицій в цілому [1].

Виходячи з цього, значним напрямком для подальших досліджень залишається питання взаємодії держави та підприємництва на законодавчому, технологічному, фінансовому та чисто функційному рівнях з метою підвищення конкурентоспроможності окремих підприємств, галузей, регіонів як осередків інноваційних розробок та держави в цілому як потужного учасника глобальних інноваційних процесів. Залишаються невирішеними аспекти фінансового забезпечення впровадження нових технологій у виробничий процес з достатнім їх юридичним, оскільки будь-яка розробка, винахід, ідея є об'єктом інтелектуальної власності, та фінансовим забезпеченням, що проявляється у виявленні у підприємств необхідних ресурсів та залучення позикових коштів при реальній спроможності підприємцями - передовиками забезпечити їх повернення у строк для реалізації інноваційних стратегій та нарощування інноваційного потенціалу.

В сучасному світі при стрімко набираючому темпі зростання інноваційного активності підприємництва долучання до глобального наукового процесу, в якому в першу чергу зацікавлений великий бізнес, сприяє перебудові глобальної економіки та переходу на новий рівень побудови суспільства.

Література

1. Економічна безпека Росії. Загальний курс: Підручник / За ред. В. К. Сенчагова. М.: Справа, 2005. – С. 179-183.
2. Індикатори інноваційної діяльності: 2009. Статистичний збірник. – Москва: ГУ-ВШЕ, 2009. – 488 с.
3. Герасімов П.А. Проблеми економічної безпеки інноваційної діяльності / П. А. Герасімов // Науковий журнал «Безпека бізнесу». – 2009 – № 1. – С. 26–28.

ІННОВАЦІЙНІ СОЦІАЛЬНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ

*К.О.Ваннік, магістр
Одеський національний політехнічний університет*

Інноваційна практика завжди була складною і неоднозначною. Проте вирішення низки проблем, що виражаються у майже повній зрегульованості і неадекватності соціальних механізмів здійснення інноваційних процесів, потребує соціогуманітарного знання (як теоретичних конструкцій, і конкретних методів дослідження різних соціальних явищ) як засобу оптимізації інноваційних процесів і побудови ефективної соціально-орієнтованої інноваційної діяльності [2]. Це, у свою чергу, передбачає створення гнучкої, обгрунтованої системи наукового забезпечення нововведень, котра враховує логіку та специфіку здійснення як власне нововведення, так і особливості сприйняття, оцінки, взаємоадаптації елементів соціальної системи.

Дослідженням й розробкою інноваційних методів займається інноватика – галузь, що охоплює питання методології й організації інноваційної діяльності. Значне місце серед проблем, що вирішує інноватика є й – соціальна інновація [3]. Це нові засоби регулювання та розвитку соціальних процесів, здатних відповідати складності суспільної ситуації, аналіз ресурсів, що вкладено у задоволення потреб людини й суспільства в умовах високої невизначеності.

Особливої актуальності набуває необхідність створення гнучкої, обгрунтованої системи наукового забезпечення нововведень, що враховує логіку та специфіку здійснення не тільки власне нововведення, а й особливості сприйняття, оцінки, взаємоадаптації елементів соціальної системи, конкретних суб'єктів історичної дії до нових умов життєдіяльності, а також відстежує можливі перспективи і наслідки реалізації конкретного нововведення. За таких умов, процес реалізації нововведення стає більш оптимальним. В основі технології забезпечення нововведень повинен бути такий підхід до їх вивчення, у рамках якого можливий одночасний розгляд різних сторін взаємодії соціального середовища і нововведення, виявлення тих сторін цієї взаємодії, які більшою мірою впливають на успішність інноваційних процесів, а також розпізнавання і передбачення можливих проблем інноваційної практики.

У такому випадку в структурі технології забезпечення нововведень доцільно виділити дві взаємодоповнюючі одна одну, синхронно здійснювані діяльності: інноваційну діагностику та соціологічне вивчення нововведень, метою яких є розпізнавання, передбачення проблем, які можуть виникнути при взаємодії середовища і нововведення за допомогою діагностики, а також

вивчення динаміки громадської думки з приводу реалізації нововведення за допомогою різних методів соціологічного дослідження.

Інноваційна діагностика передбачає здійснення процедури аналізу, діагнозу і прогнозу щодо конкретного нововведення. Це дозволяє планувати не тільки алгоритм здійснення даного нововведення, але і прогнозувати конкретні наслідки в широкому комплексі суспільної системи, з урахуванням специфіки її функціонування, що дає можливість заздалегідь підготуватися до появи різних побічних явищ, конфліктів і протиріч у процесі інноваційної діяльності або запобігти їм, або пом'якшити негативні наслідки. Таким чином, інноваційна діагностика охоплює, по-перше, прогноз ймовірності появи різних нововведень у майбутньому, по-друге, дає більш-менш повну картину перспектив розвитку конкретного нововведення, його наслідків у всіх сферах життєдіяльності людей, фіксує варіанти сприйняття його людьми, прогнозує громадську думку.

Соціальні технології – це теорія, що досліджує процеси цілеспрямованого впливу на соціальні об'єкти, що розробляє й обґрунтовує ефективні способи і прийоми такого впливу. При цьому не має значення, що розуміється під «соціальним об'єктом». Це можуть бути соціальні відносини, соціальна взаємодія, соціальна група, соціальний інститут, соціальна організація. Рівень технологічного впливу зумовлюється тим, що даний соціальний об'єкт перебуває в нерозривному зв'язку з іншими соціальними об'єктами. При цьому, будь-яка зміна цього соціального об'єкта з неминучістю тягне за собою ланцюжок змін інших об'єктів. У подібному соціальному сценарії соціальна технологія повинна враховувати всі можливі зміни.

Інноваційні соціальні технології – структурована сукупність прийомів і методів, вкладених у вивчення, актуалізацію і оптимізацію інноваційної діяльності, у яких створюються та матеріалізуються нововведення, які викликають якісних змін у різноманітних галузях життєдіяльності, зорієнтовані на раціональне використання матеріальних, економічних та соціальних ресурсів [1].

У зв'язку з вище зазначеним, вважаємо доцільним визначити основні концептуальні засади соціального менеджменту:

- соціальний менеджмент сприймається як управління у сфері соціальних послуг (включаючи соціальну роботу);
- основна мета соціального менеджменту – організація ефективної діяльності по задоволенню потреб клієнтів;
- роль управління соціальної сфери повинна не зменшуватися, а скоріш видозмінюватися і реалізовуватися, передусім, через розбудову нового

законодавства у сфері соціальних послуг та соціального захисту населення, розвитку механізмів забезпечення реалізації прийнятих законодавчих актів;

– поруч із державними соціальними службами дедалі більш значну роль грають організації недержавного сектора. Тому, серед управлінських завдань одне з чільних місць посідає завдання забезпечення конкурентоспроможності організацій.

– в такий спосіб, соціальний менеджмент, орієнтований, насамперед, на добробут клієнта, та водночас враховуватиме й питання економічної ефективності;

– процеси управління соціальними службами мають особливості, які пов'язані зі специфікою цих організацій (неприбутковий характер, виробництво соціальних послуг);

– у соціальній сфері можуть і мають бути використані принципи і технології управління з деяких інших сфер, насамперед економічної, але через процес адаптації;

– соціальний менеджмент має бути спрямований на стимулювання діяльності індивідів у розв'язанні проблем (через використання різних механізмів, включаючи механізми самоврядування, самодопомоги та ін.).

Література

1. Забарна Е.М. Формування проблеми соціального маркетингу сучасності /Е.М.Забарна, К.О.Ваннік // Ефективна економіка. Електронне фахове видання. – 2014. – №12.
2. Інноваційна діяльність : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <<http://library.if.ua/book/4/465.html>>
3. Соціальна інновація як об'єкт управління : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <<http://antireider.msk.ru/socialnaya-ekonomika/socialnaya-innovaciya-kak-obekt-upravleniya.php>>

ФОРМИ І МЕТОДИ ДЕРЖАВНОГО СТИМУЛЮВАННЯ ВЕНЧУРНОГО БІЗНЕСУ

*Е. М. Забарна, д.е.н., професор
Д.І. Цвірінькало, магістр
Одеський національний політехнічний університет*

Сьогодні основним джерелом інвестування інноваційних підприємств і організацій є ресурси, утворені за рахунок їх власних коштів (прибуток, амортизаційні відрахування, виручка від реалізації майна), та фінансові ресурси, отримані на фінансовому ринку, у вигляді цінних паперів, лізингу, кредитів. Державний бюджет фактично втратив свою інвестиційну функцію.

Фінансово-кредитна система України взагалі не зацікавлена інвестувати кошти в ризикові бізнес-проекти. На основі проведеного нами дослідження [1] можна зазначити, що форми і методи державного стимулювання венчурного бізнесу мають передбачати:

– пряму фінансову підтримку, яка включає безпосереднє кредитування перспективних наукоємних виробництв за рахунок бюджетних коштів; надання пільгових кредитів і грантів; державне замовлення на продукцію оборонного призначення; державні виплати науковим установам і вченим;

– непряму фінансову допомогу, яка передбачає пільгове оподаткування компаній, що впроваджують інновації; податковий кредит і пільги для навчальних і наукових організацій; відстрочку митного збору та ін.

Світовий досвід венчурної діяльності [2] свідчить про доцільність вибору і використання форм і механізмів підтримки та стимулювання інноваційного процесу залежно від рівня й особливостей економічного розвитку країни і венчурного підприємництва. Потрібно всіляко розширювати методи опосередкованого впливу, зокрема через оподаткування, кредитування, митні тарифи, цінову політику, у тому числі виключення з доходів підприємств, які підлягають оподаткуванню, затрат на проведення НДДКР; списання витрат на проведення НДДКР на собівартість продукції; виключення з оподаткування коштів підприємств, що направляються на створення ризикових фондів; проведення прискореної амортизації та ін. Перевага такої схеми підтримки венчурних підприємств є в тому, що вона базується на відрахуваннях від можливих податкових надходжень і не пов'язана з прямими витратами державного бюджету. Необхідно також мінімізувати можливості адміністративного тиску на венчурний бізнес, що перешкоджає надходженню іноземних інвестицій; звільнити інвестора від подвійного оподаткування й забезпечити більш привабливі, ніж у інших країн світу, умови інвестування.

Основним способом фінансування розробки і впровадження інновацій поступово має стати венчурне інвестування, оскільки централізоване фінансування, на яке раніше спирався цей сектор економіки, в умовах ринкової економіки втрачає свої позиції [3]. Венчурне інвестування, в загальних рисах – це інвестування в акціонерний капітал підприємства з одночасною участю в управлінні ним, – відносно нове для України поняття, яке прийшло до нас із Заходу. Вітчизняна індустрія венчурного капіталу в даний час знаходиться на початковій стадії свого розвитку. За свідченням українських дослідників більшість з вітчизняних венчурних фондів не виконує своїх економічних функцій, а виступає інструментом промислово-фінансових груп з перерозподілу грошових потоків та оптимізації оподаткування. В той же час, існують перспективи розвитку традиційних венчурних фондів в Україні, за умов пом'якшення стримуючих чинників, особливо за сприяння держави.

Венчурний бізнес в Україні нині знаходиться ще в зародковому стані. Власники фінансових ресурсів, необхідних для інвестування венчурних компаній, тільки починають розуміти, що вкладання коштів на декілька років є нормою і може бути ефективним. Основним способом фінансування розробки і впровадження інновацій поступово має стати венчурне інвестування, оскільки централізоване фінансування, на яке раніше спирався цей сектор економіки, в умовах ринкової економіки втрачає свої позиції. Венчурне інвестування, в загальних рисах – це інвестування в акціонерний капітал підприємства з одночасною участю в управлінні ним. Проведене нами дослідження показало, що чинне законодавство України з питань розвитку венчурного бізнесу має наступні недоліки: немає чіткого визначення юридичного статусу суб'єктів венчурного підприємництва; відсутні законодавчі акти, які регламентують правові відносини, пов'язані з використанням наукового відкриття та результатів науково-технічної діяльності; немає чітко сформульованих вимог до уставних документів при створенні небанківських кредитно-фінансових організацій; немає положень, які регламентують можливість використання венчурного капіталу для фінансування інноваційних проектів; відсутня нормативно-правова база, яка необхідна для проведення місцевими органами влади об'єктивного контролю та моніторингу ефективності роботи інноваційних підприємств, організацій та творчих колективів винахідницької діяльності.

Література

1. Забарна Е.М. Економічний зміст проектного фінансування та специфіка його використання в Україні / Е.М.Забарна, М.В.Кула // Бизнес-информ. – 2012. – №7. – С.121-124.
2. Рябко А. В. Особливості умов функціонування венчурних підприємств в економічно розвинутих країнах : [Електронний ресурс] – Режим доступу <http://www.rusnauka.com/11_EISN_2011/Economics/6_84926.doc.htm >
3. Забарна Е.М. Інноваційний маркетинг підприємств: теорія, методологія, механізм. Монографія./ Е.М.Забарна, О.Б. Звягінцева.– Одеса: Фенікс, 2013. – 75 с.

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙ У ВИРОБНИЦТВІ

*Я.Б. Мірза, магістр
Одеський національний політехнічний університет*

Сьогодні при виборі тієї або іншої стратегії розробки й впровадження нових технологій недостатньо обмежуватися оцінкою й обліком факторів тільки інноваційної сфери. В сучасних умовах такий підхід є неефективним.

Причиною тому є різке скорочення строку життя інновацій, що викликає підвищення інтенсивності появи на ринку все нових і нових товарів і послуг [1]. Практично щоденне відновлення асортиментних рядів на окремих товарних ринках приводить до того, що інноваційні товари, або сьогоднішні новинки, на завтра такими не є. На їхню зміну приходять інші інновації. У виробництві за таких умов нові технології дуже швидко стають поточними або навіть застарілими продуктами. Тому сьогодні при розробці стратегій інноваційного розвитку й визначенні інноваційного потенціалу підприємства варто оцінювати не тільки можливості інноваційної сфери, але й аналізувати достатність ресурсів для поточного виробництва інновацій. Мова іде про проблему одночасного фінансово-економічного забезпечення виробництва недавно створених інновацій, або існуючих продуктів, і розвитку нових.

Інновації, як і будь-який інший фактор виробництва і його результат, проходить усі стадії життєвого циклу, що вимагають витрат і термінів реалізації [2]. Тому в контексті загальних економічних вимог необхідно визначити основні цільові показники по функціях інноваційної діяльності: виробництво, збут, персонал, фінанси та ін. та термінів їх досягнення. Цільові показники оцінки інновацій включають в себе такі показники, які характеризують ступінь оновлення факторів виробництва та виробленого продукту, відображають зростання конкурентоспроможності виробництва в цілому, прискорення процесу виробництва і відносну економію ресурсів. До них відносяться:

- показники використання матеріалів і сировини на одиницю продукції,
- показники продуктивності праці і їх зміна при переході від стадії розробки та впровадження до стадії освоєння в процесі виробництва,
- показники зарплатоємності і трудомісткості продукції за стадіями життєвого циклу,
- показники використання оборотних коштів;
- показники оновлення та використання основних фондів.

По кожному етапу здійснення інновацій розраховуються вище перелічені показники, порівнюється фактичне їх значення з планованим, і за результатами відхилення виявляються «вузькі місця». На підставі виявлених причин розробляються заходи щодо їх усунення, що є складним управлінським завданням.

Для проведення інноваційних процесів підприємство мусить мати доступ до:

- вільних грошових коштів, достатніх для фінансування розробок;

- відповідної матеріально-технічної бази для створення та масового виробництва нового продукту;
- співробітників, що здатні генерувати неординарні рішення.

Інтелектуальні ресурси компанії забезпечують можливість вироблення оригінальних ідей, що лежать в основі будь-якого інноваційного процесу. Рівень інтелектуального потенціалу організації визначає ємність «портфеля інноваційних ідей» [3].

Інноваційна активність підприємства залежить не тільки від забезпеченості ресурсами. Багато в чому її визначають організаційна культура, що включає принципи і зобов'язання, на підставі яких розробляється і реалізується стратегія розвитку компанії. Організаційна культура відображає особливості системи менеджменту на підприємстві, яка повинна бути пристосована для здійснення інноваційної діяльності.

Головним фактором, який відображає інноваційну активність підприємства і що впливає на інтенсивність інноваційних процесів на підприємстві, є сприйнятливість керівництва до інновацій. Інноваційність керівництва означає готовність до реалізації змін в господарському механізмі підприємства, схильність до ризику. У зв'язку з невизначеністю, завжди супутньої нововведенню, керівник повинен бути готовий понести збитки і вміти їх мінімізувати [4].

Кожне підприємства враховуючи сферу його діяльності, розмір, цілі, типи інновацій тощо визначають основні показники результатів, а також їх критерії досягнення. У результаті чого розраховуються показники результативності та ефективності інноваційної діяльності підприємства.

Література

1. Гармашова Е.П. Розвиток теорії інноваційних процесів / Е.П. Гармашова : [Електронне джерело]. – Режим доступу: < <http://www.moluch.ru/archive/25/2626/>>
2. Забарна Е.М. Економічний зміст проектного фінансування та специфіка його використання в Україні / Е.М.Забарна, М.В.Кула // Бизнес-информ. – 2012. – №7. – С.121-124.
3. Забарна Е.М. Інноваційний маркетинг підприємств: теорія, методологія, механізм. Монографія. / Е.М.Забарна, О.Б. Звягінцева. – Одеса: Фенікс, 2013. – 75 с.
4. Забарна Е.М. Соціальна компонента економічного простору регіону як основа формування постіндустріального суспільства / Е.М. Забарна, М.О. Танасенко : [Електронне джерело]. – Режим доступу : < <http://innovations.com.ua/ua/articles/82>>